

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „ХУМОР И САТИРА — ТРАДИЦИЯ И СЪВРЕМЕННОСТ“

На 21 и 22 октомври 1986 г. в Дома на хумора и сатирата в Габрово се състоя научна конференция на тема „Хумор и сатира — традиция и съвременност“, организирана от Института за литература при БАН и Дома на хумора и сатирата. Досега така конкретно и изцяло като тема хуморът и сатирата са разглеждани на Националната конференция по проблемите на хумора и сатирата през 1974 г. и на проведената в рамките на Биенале'85 — Габрово конференция по същите проблеми. Вижда се колко страни от българския смях очакват осветляване. Още има творци, за които трябва да се каже повече, и явления, които да получат правилна трактовка в контекста на конкретната общественно-политическа обстановка.

Конференцията бе открита с въспително слово от з. д. к. Стефан Фъртунов — директор на Дома на хумора и сатирата. Тук е мястото да отбележа, че тази инициатива трябваше да получи повече гражданственост и обществен резонанс, като заслужена оценка за високия професионализъм и чувство за отговорност на докладчиците. Но и при тази камерност двата дни се превърнаха в светли празници на духа. Самият смях — „смисленият, увеличащ смях“ (по думите на з. д. к. проф. Гочо Гочев във въвеждащия му доклад „Смехът на българина“) предизвиква активност на духа, на критичното ни чувство, съпоставка на добро и зло. Г. Гочев проследи историята на българския смях главно в комедията и театъра. Изтъкна се характерното за българския смях: „избиращ от светлата човешка същност, с благородни мотиви, дълбоко демократичен, убийствен за порока, съзиращ за доброто и злото“. От изнесените 20 доклада девет бяха посветени на отделни творци.

В доклада „Смехът на Алеко“ к. ф. н. Катя Бъклова изтъкна, че 90 години след създаването на Алековите герои яркостта на емоционалната сила е един социално-психологически феномен. Хуморът на Алеко е спонтанна човешка реакция в

ежедневното му. Разглеждайки го в по-широки граници: „надсмиването над порока, съчетано с разбиране на носителя му и болка за нравствената му деформация и накрая творческото забавление при създаването на образа“.

Докладът на з. д. к. Петко Тотев „Сатирата в речите на Майстора в Народното събрание“ въз основа на материал от стенографските дневници разкри нова страна от шедьровото дарование на Георги Кирков. Насочил сатиричните си стрели по бюрократията на буржоазната държава, Майстора създава гротески с изключителна сила. Ст. н. с. д-р Иван Сараидев в „Сатириктъ Смирненски“ проследи стремителния му път от дебюта в „К'во да е“ до голямата школа на „Червен смях“ и другите партийни хумористични издания. Творил с еднакъв успех и в стихотворната сатира, и в сатиричната проза, Смирненски доказва, че „в ръцете на родения талант хуморът е страховито оръжие“ — изтъкна Ив. Сараидев. В доклада „Хуморът на Раи Босилек“ Росица Матева прави опит за по-задълбочен жанрово-тематичен анализ. Доказва се пристрастието на твореца към хумористични ситуации и сюжети като неделима част от света на детето. Р. Матева изтъкна голямото му майсторство, основаващо се на естествено и простота на изказа и на органичната връзка с фолклора. К. ф. н. Йордан Василев в доклада „Шегата — гравивен елемент на текста у Иван Хаджийски“, привеждайки богат илюстративен материал, подчерта, че наред със социологическата характеристика Хаджийски многократно прибегва и до хумористична аргументация. Шегата има самостоятелна изобразително-изразна функция. „Трудовете на Ив. Хаджийски са колкото етнография, толкова и литература“ — подчерта докладчикът. Докладът на Юлия Обретенова „Сатирата на Емил Манов“ изясни защо именно фантастиката заема съществено дял в неговият му сатирично творчество. Как едно нетипично за литературата ни смешение на фантастика и публицистика ражда сатирата срещу злото — социално, обществено, морално. Чрез задълбочените теоретични паралели

между сатиричната гравюра и карикатурно-гротесков литературни творби доц. Росица Димчева в доклада си „Наблюдения върху творческия процес у Станислав Стратиев“ обясни неговия съзнателно търсен афинитет към средствата на изобразителното изкуство. Със силата на внушението си сатиричните му фрески напомнят гигантска карикатура. В доклада си за творчеството на Йордан Попов Мария Незнакова изтъкна, че то може да бъде наречено „усмивка на делника“. Но зад добродушието на неговия смях ясно се виждат отблъскващите последици на бездуховността. Маргарита Бориславова проследи разнообразието на комичните превъплъщения на актьора Тодор Колев. В стила на чаплиновската традиция той доказва, че в смешното може да се изгради драматичен, дори трагичен образ.

От докладите, посветени на автори и явления, интерес представляваха докладите на к. ф. н. Едвин Сугарев „Форми и функции на гротеската през 20-те години“ и на к. ф. н. Вихрен Чернокожев „Забравени хумористи“. Е. Сугарев разглежда паралелно съществуващите дябалистична (Св. Минков) и експресионистична (Вл. Полянов) гротеска, а и техните хибриди — творбите на Ч. Мутафов и Д. Хаджилев. Докладчикът обобщил, че гротеската не е изолиран художествен факт, а перспективен и развиващ се феномен. В „Забравени хумористи“ В. Чернокожев постави въпроса, познаваме ли и ценим ли достатъчно българските творци на смеха. Не бива лекомислено да предаваме на забравата стотици усмивки — Г. Михайлов, Ив. Генадиев, Ас. Белковски и др. Надежда Александрова в доклада си за хумора на българските символисти изтъкна, че именно в хумористичното си творчество те стоят на реалистични основи и че това е хумор със силен социален заряд.

На проблемите около взаимопроникването между литература, периодика, публицистика бяха посветени шест доклада: Нешо Давидов в „Някои проблеми на българската литература през призмата на хумористичния и сатиричния печат“ също акцентува върху необходимостта от внимателно вглеждане в българската

хумористично-сатирична периодика. Стариат „Българин“, „Жупел“, „Хоровод“, „Щурец“ още чакат своите изследвачи. Спирайки се на тематичното разнообразие на фейлетоните в сп. „Червен смях“, Сия Атанасова проследи идеята еволюция на изданието и ролята му за развитието на пролетарския хумор. В доклада си „Към спецификата на сатиричната публицистика“ Весела Велчева изследва някои нейни тематико-жанрови, композиционни, стилови особености. Като отличителен белег тя посочи злободневността и документалността. Наталия Христова в „Сатира и публицистика в периодичния печат 1944—1947“ се опита да даде отговор на някои въпроси: кои са предпоставките на жанровете и степенуването им, доколко те са в чист вид и съществува ли жанрова динамика и какво я обуславя. В „Писателите в сатиричната журналистика след Девети“ Катя Янева доказа, че активността на българските писатели в журналистиката не е случайна и формална, а е традиция. Тя се спира на някои специфични процеси в хумористично-сатиричната ни литература от 50-те години до наши дни, изтъквайки разнообразието на авторските индивидуалности. В доклада си „Слово и образ в българската карикатура“ Калин Николов разглежда вестникарските рисунки и карикатури с малък формат, спирайки се на техните качества, на художествено-изобразителните им внушения. Изтъкна се характерното за творилите в тази област художници — Ст. Венев, Бедшков, Димовски, Ива Солакова в доклада „Вицът като проявление на съвременната фолклорна смехова култура“ направи опит за психологическа и социологическа обосновка на вица като една от съвременните, но неизследвани форми на фолклора.

В края Ив. Сарандев обобщил, че конференцията постигна своите задачи, премина на високо научно и идейно равнище.

И така, през двата дни на конференцията имахме и смях, и малко тъга. Остават въпросите.

Росица Матева

SOMMAIRE

100 ans de la naissance de Dimtscho Débélianov

Katia Kouzмова — L'Élégie de Débélianov „Je veux me souvenir toujours de toi..“	3
Miléna Kirova — Symbole et vécu dans „La Légende de la princesse adultère“ de Dimtscho Débélianov	18

* * *

Dobrine Dobrev — Une fois encore des particularités du réalisme de Yovkov	26
Edwin Sougarev — Le carrefour de la raison et de l'âme. De „L'Antichrist“ d'Emilian Stanev	47
Athanasé Boutchkov — Le dialogue entre Bachtine et Dostoïevsky (Un aspect du problème)	63
Mikhaïl Vassilev — La critique italienne au XX ^e siècle pour et contre Croce	75
Bogomil Nonev — Gustav Meyrink et ses traducteurs bulgares	91
Joury Borev (Moscou) — Les conceptions esthétiques de Lomonosoff	117

Communications scientifiques

Albert Benbassate — Le poème „Un instant“ de Dimtscho Débélianov à la lumière d'un souvenir inconnu	133
Mikhaïl Nédeltschev — Pages de Dimtscho	142

A travers la presse étrangère

Lu dans les revues littéraires de Tchécoslovaquie, de l'Allemagne Démocratique et de l'Espagne	148
--	-----

Revue

Bogdan Bogdanov — De la traduction des idées („Le Mythe d'Ulysse“ par Tontcho Getchev)	153
Yordan Kamenov — „Le Verbe comme créateur“ par Krestiou Koïoumdjiev	156
Ivan Granitchki — Avec passion et position („A l'instant de la sélection“ par Ghéorghui Tzankov)	158

Chronique

Rossitza Maleva — La conférence scientifique „Humour et satire — tradition et époque contemporaine“	160
---	-----

СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“ ПРИЕМА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ СТАТИИ С ОБЕМ ДО 40 СТАНДАРТНИ МАШИНОПИСНИ СТРАНИЦИ — 30 РЕДА ПО 60 ЗНАКА, В ДВА МАШИНОПИСНИ ЕКЗЕМПЛЯРА (ИЛИ ОРИГИНАЛ И КСЕРОКОПИЕ). АВТОРИТЕ ДА ПОСОЧВАТ ТРИТЕ ИМЕНА, АДРЕСА И ТЕЛЕФОНА СИ. РЪКОПИСИ, КОИТО НЕ ОТГОВАРЯТ НА ТЕЗИ ИЗИСКВАНИЯ, НЕ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ ОТ РЕДКОЛЕГИЯТА

Адрес на редакцията: сп. „Литературна мисъл“, ул. „Чапаев“ 52, бл. 17, 1113 София, тел. 71-31 (вътр. 39-94)

© Институт за литература
при БАН
1987

с'о Jussator, Sofia

Технически редактор *К. Иванова*

Коректор *Д. Ставрева*

Дадена за набор на 16. I. 1987 г.	Подписана за печат на 20. V. 1987 г.	Формат 70/100/16
Печатни коли 10,13	Издателски коли 13,13	Тираж 1650
Годишен абонамент 12 лв.	Изязла от печат на 29. V. 1987 г.	Изд. индекс 11122
		Отделна книжка 1,30 лв.

Печатница на Издателството на Българската академия на науките

1113 София, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 6

Поръчка 676